

ר' עובדיה מברטנורא
היום, ואמרי אשתקד נהגנו בו
קודש בחנם ומן המנחה
ולמעלה חזרנו ונהגנו בו חול:
שאפילו ראש ב"ד בכל מקום.
שנצרך לפרוש ממקום הועד
למקום אחר. והרי עיקר מצות
[קידוש] החודש תלויה בו,
כדתנן [בפ"ב] לעיל ראש ב"ד
אומר מקודש, מ"מ לא יהיו
צריכין עדים לילך אחריו אלא
למקום הועד שהסנהדרין
יושבין שם ילכו, וסנהדרין
מקדשין אותו בלא ראש ב"ד:
ה אבות. מגן אברהם: וגבורות.
אתה גבור: קדושת השם.
קדוש קדוש קדוש: קדושת
היום. אתה בחרתנו: זכרונות

- נשיא הסנהדרין, נמצא **בְּכָל מְקוֹם** אחר, מחוץ
למושב בית הדין הגדול, **שֶׁלֹא יְהוּ הַעֲדִים הוֹלְכִין**
אחריו להעיד עדות החודש, **אֶלָּא הוֹלְכִים לְמְקוֹם**
הַנֶּעַד הקבוע של בית הדין הגדול ויעידו לפניהם,
והם יקדשו את החודש בלעדיו⁵⁸:

סדר התקיעות בראש השנה

משנה ה

סֵדֶר בְּרָכוֹת של תפילת מוסף בראש השנה שבה
תוקעים, כיצד?
אוֹמֵר אֲבוֹת - ברכת "מגן אברהם" **וגְבוּרוֹת** -
ברכת "מחיה המתים" **וּקְדֻשַּׁת הַשֵּׁם** - ברכת
"המלך הקדוש", **וְכוֹלֵל** ברכת **מְלֻכְיֹת עֲמָהֶן** -
בברכת קדושת השם, **וְאֵינוֹ תוֹקֵעַ** בחתימת ברכה
זו.

ומוסיף ברכת **קְדֻשַּׁת הַיּוֹם** - "אתה בחרתנו... ברוך... מקדש ישראל ויום הזכרון",
וְתוֹקֵעַ בסיום הברכה. ואומר ברכת **זְכוּרוֹת** - "אתה זוכר... ברוך... זוכר הברית",
וְתוֹקֵעַ בסיום הברכה. ואומר ברכת **שׁוֹפְרוֹת** - "אתה נגלית... ברוך... שומע קול
תרועת עמו ישראל ברחמים", **וְתוֹקֵעַ** בסיום הברכה.
וְאוֹמֵר ברכת **עֲבוּדָה** - "רצה" **וְהוֹדָאָה** - "מודים" **וּבְרַכַּת פְּהִימִים** והברכה
שלאחריה - "שים שלום", אלו **דְּבָרֵי רַבִּי יוֹחָנָן בֶּן נוּרִי**.

ביאורים והרחבות

גם בימינו שני ימים של ראש השנה, אחד בתשרי ושניים בתשרי, ושניהם נחשבים כיום אחד
ארוך ("יומא אריכתא") וקדושה אחת להם.
58. גרסינן בגמרא (לא, ב): תנו רבנן: אין כהנים רשאים לעלות בסנדליהן לדוכן, וזו אחד מתשע
תקנות שהתקין רבן יוחנן בן זכאי. שית דהאי פירקא (תקיעה בשבת ביבנה, לולב כל שבעה, יום
הנף כולו אסור, קבלת עדי החודש כל היום, שהעדים באים למקום הוועד, וברכת כהנים), וחדא דפירקא
קמא (שלא יחללו העדים את השבת אלא על ניסן ותשרי בלבד). ואידך, (התקנה השמינית) דתניא:
גר שנתגייר בזמן הזה צריך שיפריש רובע לקינו (לפי דין תורה צריך הגר להביא שתי עולות עוף
לקרבן, נוסף למילה ולטבילה, וכיוון שלאחר החורבן אי אפשר להביא קרבן צריך להפריש דמי שני עופות,
ומיד כשיבנה במהרה בימינו בית המקדש יהיה בידו להקריב). אמר רבי שמעון בן אלעזר: כבר נמנה
עליה רבן יוחנן וביטלה מפני התקלה (שמא ישתמש בכסף זה לחולין ויובא לידי מעילה). ואידך
(התקנה התשיעית), פלוגתא דרב פפא ורב נחמן בר יצחק. רב פפא אמר: כרם רבעי (שפירות
נטע רבעי הגדלים במרחק מהלך יום מירושלים, לא יפדם ויעלה את דמיהם לירושלים, אלא יעלה את
הפירות עצמם, כדי לעטר את שוקי ירושלים בפירות). רב נחמן בר יצחק אמר: לשון של זהורית,

ר' עובדיה מברטנורא
ותוקע שופרות ותוקע. מקראי
ילפינן להו, דכתיב (ויקרא כ"ג)
זכרון תרועה, ודרשו רז"ל זכרון
אלו זכרונות, תרועה אלו
שופרות, ואמר קרא (במדבר י')
והיו לכם לזכרון לפני אלהיכם
אני ה' אלהיכם. מה ת"ל אני ה'
אלהיכם, למד על כל מקום
שיש שם זכרונות ושופרות,
יהיו מלכיות עמהם: אר"ע וכו'.
והלכה כר"ע: ו מעשרה
מלכיות. ג' פסוקים משל תורה,
וג' משל כתובים, וג' משל
נביאים, ואחד משל תורה
שמשלים בו: שלש שלש.
אחד של תורה, ואחד של
כתובים, ואחד של נביאים.
והלכה כרבי יוחנן בן נורי:
מלכיות וזכרונות ושופרות של
פורענות. כגון אם לא ביד
חזקה אמלך עליכם (יחזקאל
כ'), ויזכור כי בשר המה (תהלים
ע"ח), תקעו שופר בגבעה (הושע
ה'), וכיצא בהן. וזכרון יחיד,
כגון זכרה לי אלהי לטובה
(נחמיה ה'), אע"פ שהוא לטובה
אין מזכירין אותו. וכן הלכה:

אמר לו רבי עקיבא: אם אינו תוקע בשופר
למלכיות, למה הוא מזכיר סדר מלכויות בראש
השנה, כמו הסדר בזכרונות ושופרות? ⁵⁹ אלא כך
הוא סדר הברכות והתקיעות, ואמר ברכות אבות
וגבורות וקדשת השם, וכולל מלכיות עם
קדשת היום, ותוקע. זכרונות, ותוקע. שופרות,
ותוקע. ואומר עבודה והודאה וברכת כהנים:

משנה ו

אין פותחין בתפלת מוסף פחות מעשרה פסוקים
של מלכיות⁶⁰, ולא פחות מעשרה פסוקים של
זכרונות, ולא פחות מעשרה פסוקים של
שופרות. רבי יוחנן בן נורי אומר: אם אמר
שלש שלש פסוקים מקלן - שלושה פסוקים לכל
סדר וסדר, אחד של תורה, אחד של כתובים ואחד
של נביאים - יצא.

אין מזכירין פסוקי זכרון מלכות ושופר של
פרענות שסימן רע הוא להזכיר פסוקים אלו בראש
השנה.

בכל ברכה מתחיל בתורה - בפסוקי התורה, אחר
כך ממשיך בפסוקי הכתובים, ומשלים בנביא -

ביאורים והרחבות

כדתנן בראשונה היו קושרין לשון של זהורית על פתח אולם מבחוץ, הלבין - היו שמחין, לא
הלבין - היו עצבין. התקינו שיהיו קושרין אותו על פתח אולם מבפנים, ועדיין היו מציצין
ורואין: הלבין - היו שמחין, לא הלבין - היו עצבין. התקינו שיהיו קושרין אותו, חציו בסלע
וחציו בין קרניו של שעיר המשתלח.

59. פירוש: בגמרא (לב, א) למדין שכוונת רבי עקיבא היא, מדוע צריך להזכיר עשרה פסוקים
בברכה זו כמו בברכות האחרות (כמבואר במשנה הבאה), שיאמר תשעה! שאם נשתנו מלכיות
משאר הברכות לענין תקיעה, ישתנו גם לענין מניין הפסוקים. ומכך שאין שינוי בין מלכיות
לשאר ברכות לגבי מניין הפסוקים, אין שינוי גם לענין התקיעה, וצריך לתקוע גם במלכיות.
60. גרסינן בגמרא (לב, א): הני עשרה מלכיות כנגד מי? אמר רבי: כנגד עשרה הלולים שאמר
דוד בספר תהלים. הלולים טובא הווי? הנך דכתיב בהו "הללוהו בתקע שופר" (כלומר, ההילולים
המזכירים בפרק "הללו אל בקדשו"). רב יוסף אמר: כנגד עשרת הדברות שנאמרו לו למשה בסיני.
רבי יוחנן אמר: כנגד עשרה מאמרות שבהן נברא העולם.

בפסוקי הנביא. רַבִּי יוֹסִי אָמַר: אִם הַשְּׁלִים
בַּתּוֹרָה - יֵצֵא⁶¹:

משנה ז

הַעֹבֵר לְפָנֵי הַתֵּבָה בְּיוֹם טוֹב שֶׁל רֹאשׁ הַשָּׁנָה
לְהַתְּפִלָּה כְּשֶׁלִּיחַ צִיּוּר - הַשָּׁנִי - הַמִּתְּפַלֵּל מוֹסֵף
מִתְקִיעַ אֶת הַשּׁוֹפָר, וְלֹא שֶׁלִּיחַ הַצִּיּוּר שֶׁל
שַׁחֲרִית⁶². וּבִשְׁעַת הַהֶלֶל - בְּזִמְנִים שְׂאוֹמְרִים הֵלֵל,
כְּגוֹן פֶּסַח שְׁבוּעוֹת וְסוּכּוֹת, שֶׁלִּיחַ צִיּוּר הָרֹאשׁוֹן -
הַמִּתְּפַלֵּל שַׁחֲרִית מִקְרָא לְצִיּוּר אֶת הַהֶלֶל⁶³:

משנה ח

שׁוֹפֵר שֶׁל רֹאשׁ הַשָּׁנָה, אֵין מַעֲבִירִין עָלָיו אֶת
הַתְּחֹמֹם - שֶׁאִסּוּר לְצַאת חוּץ לְאַלְפִיִּים אִמָּה כְּדִי
לְהִבְיֹאוֹ מִחוּץ לְתַחֲוֹם, אוֹ כְּדִי לְשִׁמּוֹעַ שֶׁם אֶת
הַתְּקִיעוֹת, וְאֵין מִפְקָחִין עָלָיו - אֵין מִפְנִים מֵעַל
הַשּׁוֹפֵר אֶת הַגֵּל שֶׁל אֲבָנִים, לֹא עוֹלִין בְּאֵילָן כְּדִי
לְהוֹרִידוֹ אִם הִיא תְּלוּיָה בּוֹ, וְלֹא רוֹכְבִּין עַל גִּבִּי
בְּהֶמָּה לִלְכֹּת לְשִׁמּוֹעַ קוֹל שׁוֹפֵר, אִף כְּשֶׁאִינוּ יֹכֵלִים
לְהִגִּיעַ בְּרַגְלֵינוּ, וְלֹא שֹׁטֵין עַל פְּנֵי הַמַּיִם לְהִבְיֹאוֹ,
וְאֵין חוֹתְכִין אוֹתוֹ אִם צָרִיךְ לְתַקְּנוֹ בֵּין בְּדָבָר
שֶׁהוּא מְשׁוּם שְׁבוּת - שֶׁהָאִסּוּר לְחַתּוֹךְ בּוֹ הוּא
מְשׁוּם תְּקִנַּת חֻמּוֹת, וְבֵין בְּדָבָר שֶׁהוּא מְשׁוּם לֹא

ר' עובדיה מברטנורא
רבי יוסי אומר אם השלים
בתורה יצא. בגמרא מפרש
למלתיא דרבי יוסי הכי,
ומשלים בתורה, ואם השלים
בנביא יצא. והלכה כרבי יוסי:
ז השני מתקיע. המתפלל
תפלת המוספין מתקיע, ולא
המתפלל תפלה של שחרית.
ובשעת השמד תקנו כך, שגזרו
שלא יתקעו, והיו אורבים להם
כל שש שעות של זמן תפלת
השחר, לכך העבירו התקיעה
מתפלת השחר לתפלת
המוספים: ובשעת ההלל.
משום דאין אומרים הלל בר"ה
וביוה"כ, קתני ובשעת ההלל,
כלומר בשאר יו"ט שאומרים
הלל: ח אין מעבירין עליו את
התחום. לילך חוץ לתחום כדי
להביא שופר, או לילך לשמוע
התקיעות: בדבר שהוא משום
שבות. כגון לחתכו בסכין:
בדבר שהוא משום לא
תעשה. כגון לחתכו במגרה
דהויא מלאכה גמורה של
חרישת עץ. ואיכא דמתני
אפכא, דבר שהוא משום

ביאורים והרחבות

61. בגמרא (לב, ב) למדין, שנוסחת המשנה צריכה להיות: "מתחיל בתורה ומשלים בנביא, רבי יוסי אומר: משלים בתורה, ואם השלים בנביא יצא". כלומר, שלכתחילה צריך להשלים בתורה, ורק בדיעבד אם השלים בנביא - יצא.

62. בגמרא (לב, ב) למדין, שבתחילה היו תוקעים בתפילת שחרית, וחשבו הגויים שישראל תוקעים כדי להתכנס למלחמה, והרגום. ובאותה שעה התקינו שיהיו תוקעים בתפילת מוסף, וכשראו שעוסקים בתפלה ובקריאת התורה ורק אחר כך תוקעים, הבינו שתקיעות של מצווה הם ולא של מלחמה.

63. הגמרא (שם) מדייקת מלשון המשנה - "בשעת ההלל", שמשמעו שאין אומרים הלל בראש השנה, מאי טעמא? אמר רבי אבהו: אמרו מלאכי השרת לפני הקדוש ברוך הוא: רבנו של עולם, מפני מה אין ישראל אומרים שירה לפניך בראש השנה וביום הכפורים? אמר להם: אפשר מלך יושב על כסא דין וספרי חיים וספרי מתים פתוחין לפניו וישראל אומרים שירה?!

תַּעֲשֶׂה - מן התורה⁶⁴. **אָבֵל אִם רָצָה לִתֵּן לְתוֹכוֹ מִיָּם אוֹ יֵין** כדי לשפר את קולו - **יִתֵּן** שאין בזה משום מלאכה⁶⁵.

אֵין בית דין **מַעֲבִיֵּין אֶת הַתִּינוּקוֹת** שהגיעו לחינוך **מִלְתְּקוּעַ** כדי להתאמן, **אָבֵל** אדרבה **מִתְּעַסְקִין עִמָּהֶן** ומעודדים אותם **עַד שִׁילְמָדוֹ** כדי לחנכם במצוות.

וְהַמִּתְעַסֵּק בתקיעת שופר על מנת להתלמד, ללא כוונה לשם מצווה - **לֹא יֵצֵא** שהרי לא נתכוון לצאת, **וְהַשּׁוֹמֵעַ מִן הַמִּתְעַסֵּק** אף על פי שהתכוון לצאת ידי חובה - **לֹא יֵצֵא** כיוון שצריך גם את כוונת המשמיע:

משנה ט

סֹדֶר תְּקִיעוֹת שתוקעים למלכויות זכרונות ושופרות הוא **שְׁלֹשׁ סִדְרוֹת** של תקיעות **שְׁלֹשׁ שְׁלֹשׁ** - לכל סדרה שלוש תקיעות, שהן: **תְּקִיעָה תְּרוּעָה ותְּקִיעָה**.

שְׁעוֹר זְמַן תְּקִיעָה הוא כשיעור הזמן של **כְּשִׁלְשׁ תְּרוּעוֹת**.

שְׁעוֹר זְמַן תְּרוּעָה הוא כשיעור הזמן של **כְּשִׁלְשׁ יְבָבוֹת** וכל יבבה היא שלוש כוחות כלשהן⁶⁶.

ר' עובדיה מברטנורא שבות, מגל שאין דרך לחתוך בו. דבר שהוא משום לא תעשה, סכינא דאורחיה הוא: אם רצה ליתן לתוכו יין [יתן]. ולא אמרינן מתקן מנא הוא: אין מעבבין את התינוקות. שהגיעו לחינוך, ואפילו בשבת, כדי לחנכן במצות, שיהיו מלומדין לתקוע ביו"ט של ר"ה: ומתעסקים בהם. וליכא למיגזר דלמא אתו לאתויי ארבע אמות ברה"ר, דהא אינו טרוד במצוה אלא מתעסק בעלמא. ולא גזרו שמא יביאנו ד"א ברה"ר אלא בזמן שהוא חייב בתקיעת שופר, שמתוך שהוא טרוד לצאת ידי חובתו ישכח את השבת: **ט סדר תקיעות שלש**. אחת למלכויות, ואחת לזכרונות, ואחת לשופרות: של שלש שלש. תקיעה ותרועה ותקיעה לכל אחת ואחת. לפי שנאמר שתי תרועות במקרא בראש השנה, ותרועה אחת ביו"כ של יובל, וילפינן שביעי שביעי לגזירה שוה ליתן את האמור של זה בזה, ותרועה האמורה ביו"כ של יובל אנו נותנין

אותה לר"ה, נמצאו ברה"ש שלש תרועות, ושתי תרועות האמורות ברה"ש נותנין אותן ליו"כ, נמצאו שלש תרועות ביו"כ. וכל תרועה, פשוטה לפנייה ופשוטה לאחריה, דתניא מנין שפשוטה לפנייה, ת"ל (ויקרא כ"ה) והעברת שופר תרועה, ומנין שפשוטה לאחריה, ת"ל (שם) תעבירו שופר, הרי העברה תחלה וסוף ותרועה ביניהם. ולשון העברה פשוטה משמע העברת קול אחד פשוט, הרי לשלש תרועות של ר"ה שש תקיעות, והרי לך שלש של שלש שלש: **שְׁעוֹר תְּקִיעָה**. שיעור כל התקיעות, שהם שש תקיעות: **כְּשִׁלְשׁ תְּרוּעוֹת**. נמצא שיעור תקיעה אחת כחצי תרועה: **שְׁעוֹר**

ביאורים והרחבות

64. בגמרא (לב, ב) שאלו: מה הטעם שאין עושים מלאכה כדי לקיים מצוות השופר? והשיבו: שופר מצות עשה, ויו"ט (איסור מלאכה ביו"ט) מצוות עשה ולא תעשה, ואין עשה דוחה את לא תעשה ועשה.

65. בגמרא (לג, א) למדין: מתניתין מני? אבא שאול היא, דתניא: אבא שאול אומר: מים או יין מותר כדי לצחצחו, מי רגלים אסור מפני הכבוד.

66. כתב מרן השלחן ערוך (תקצ, א-ב) כמה תקיעות חייב אדם לשמוע בראש השנה? **תשעי**:

ר' עובדיה מברטנורא

תרועה כג' יבבות. ג' קולות בעלמא של כל שהן. וי"מ שכל יבבא היא ג' כוחות של כל שהן, נמצא שעור תרועה ט' כחות של כל שהן, והכי מסתברא: תקע בראשונה. פשוטה שלפני התרועה תקע כדרכה: ומשך בשניה. תקיעה שלאחר התרועה משך כשתים, לצאת בה ידי שתיים שהיה צריך לעשות זו אחר זו, פשוטה שלאחריה דמלכיות ופשוטה שלפניה דזכרונות: אין בידו אלא אחת. דאפסוקי תקיעה אחת לשתיים לא מפסקינן: מי שברך. התפלל תפלת המוספין וברך ט' ברכות: כשם ששליח ציבור חייב, בין בברכות של

מי שתקע בראשונה - בתקיעה ראשונה שלפני התרועה, כדרכה, ולאחריה תקע את התרועה, ומשך בשניה - בתקיעה השנייה שלאחר התרועה בשתיים - כאורך שתי תקיעות, כדי שתחשב לו גם עבור התקיעה הראשונה של הסדרה הבאה - אין בידו אלא תקיעה אחת השייכת לסדרה הראשונה, וצריך לתקוע תקיעה נוספת עבור הסדרה השנייה.⁶⁷

מי שברך - שהתפלל תפלת מוסף ואחר כך נתמנה - נזדמן לו שופר, תוקע ומריע ותוקע ועושה כן שלש פעמים כסדר התקיעות, ואף שלא תקע על סדר הברכות - יצא.⁶⁸

כשם ששליח ציבור חייב להתפלל שמונה עשרה כל השנה, כך כל יחיד ויחיד חייב ואינו יוצא בתפילת שליח הציבור, שאין שליח הציבור מוציא

ר"ה בין בתפלות של כל השנה, ואינו יוצא י"ח אלא בתפלה שמתפלל הוא בעצמו, כך כל יחיד ויחיד הבקי ויודע להתפלל אינו יוצא ידי חובתו אלא בתפלת עצמו, בין בר"ה בין בשאר כל ימות

ביאורים והרחבות

לפי שנאמר: תרועה ביובל ובר"ה ג' פעמים, וכל תרועה פשוטה לפניה ופשוטה לאחריה, ומפי השמועה למדו שכל תרועות של חדש השביעי אחד הן, בין בר"ה בין ביו"כ של יובל, תשע תקיעות תוקעין בכל אחד משניהם: תר"ת, תר"ת, תר"ת. תרועה זו האמורה בתורה, נסתפק לנו אם היא היללה שאנו קורים תרועה, או אם היא מה שאנו קורים שברים, או אם הם שניהם יחד; לפיכך, כדי לצאת ידי ספק צריך לתקוע תשר"ת ג' פעמים, ותש"ת ג' פעמים, ותר"ת ג' פעמים.

67. פירוש: כגון שצריך לתקוע תר"ת תר"ת: את התקיעה הראשונה תקע כהלכה, ובתקיעה השנייה האריך כסדר שתי תקיעות, לא עלתה לו אלא תקיעה אחת של אותו סדר - תר"ת, וצריך לתקוע תקיעה חדשה לסדר תר"ת השני.

68. בגמרא (לג, ב) למדין, מניין שתקיעה של ראש השנה היא בשופר? תלמוד לומר (ויקרא כה, ט): "והעברת שופר תרועה". אין לי אלא ביובל, בראש השנה מניין? תלמוד לומר (שם): "בחדש השביעי". שאין תלמוד לומר "בחדש השביעי", ומה תלמוד לומר "בחדש השביעי"? שיהיו כל תרועות של חדש שביעי זה כזה. ומניין שפשוטה לפניה? תלמוד לומר: "והעברת שופר תרועה". ומניין שפשוטה לאחריה? תלמוד לומר (שם): "תעבירו שופר". ואין לי אלא ביובל, בראש השנה מניין? תלמוד לומר: "בחדש השביעי", שאין תלמוד לומר "בחדש השביעי", ומה תלמוד לומר "בחדש השביעי"? שיהיו כל תרועות החדש השביעי זה כזה. ומניין לשלש (סדרות של תקיעות) של שלש שלש? תלמוד לומר: "והעברת שופר תרועה" (שם), "שבתון זכרון תרועה" (שם כג, כד), "יום תרועה יהיה לכם" (במדבר כט, א). ומניין ליתן את האמור של זה בזה ושל זה בזה (שהרי לא כולם נאמרו בראש השנה), תלמוד לומר: "שביעי" "שביעי" לגזירה שוה.

אלא את מי שאינו בקי להתפלל.

רַבֵּן גַּמְלִיאֵל אוֹמֵר: שְׁלִיחַ צְבוּר מוֹצִיא אֶת הָרַבִּים יְדֵי חוֹבָתָן אִם הֵם יוֹדְעִים לְהַתְפַּלֵּל⁶⁹:

ר' עובדיה מברטנורא
השנה. ואין ש"צ יורד לפני
התיבה אלא להוציא את שאינו
בקי: שליח ציבור מוציא את
הרבים ידי חובתם. בין בקי בין
שאינו בקי, בין בברכות של

סליק מסכת ראש השנה

ר"ה בין בתפלות של כל השנה. ולמה צבור מתפללין בלחש, כדי להסדיר שליח צבור את תפלתו.
והלכה כחכמים בברכות של כל השנה שאין ש"צ מוציא אלא את שאינו בקי, אבל בברכות של
ר"ה ושל יוה"כ ושל יובל שהן ט' ברכות ארוכות ואין הכל בקי אין בהן, הלכה כר"ג שכשם שמוציא
את שאינו בקי כך מוציא את הבקי:

copyright

ביאורים והרחבות

69. גרסינן בגמרא (לד, ב): אמרו לו לרבן גמליאל: לדבריק למה צבור מתפללין? אמר להם
כדי להסדיר שליח צבור תפלתו (לחת לו זמן להתכונן). אמר להם רבן גמליאל: לדבריקם למה
שליח צבור יורד לפני התיבה? אמרו לו: כדי להוציא את שאינו בקי. אמר להם: כשם שמוציא
את שאינו בקי, כך מוציא את הבקי.